

قه پیرانی ناڅکي داها تووی رژیمي ئیسلامی و داها تووی ئی پزسیانی ئیران ... نووسینی : ئیره جی ئازهرین

وهرگه رانی : عهلی ئهحمده پور

هه رجاره و با به تکه له ئه رشیفی دهنگه کان وه... ما نگی 6ی 2006

[به خوهندنه وهی ئهم با به ته کلکی ئه ره بکه ن](http://dengekan.com/doc/2006/5/irajAzarin31.pdf)

<http://dengekan.com/doc/2006/5/irajAzarin31.pdf>

فهره بوون و په ره وه ردی فنلاند ، نه خشی سه ره به ردی ... 1. ئه حمه ده مشاري

به شی به که م

سیستمی فهره بوونی فنلندی، سه ره وه مه نه
نووسین و به دوا ده چوونی: ئه حمه ده مشاري

که مکه ردنه وهی وه ره زی خوهندن و سه عاته کانی ده فتانهی خوهندن،
نه هه شتهی تاقیکردنه وه کانی به کالوری، یان وه زاری، زگارکردنی
منده له ئه ره که کانی ما و خوهندنه تایبه ته کان، هه ره وه ها ... به
واتای چی ده ت؟

باوکی ده دهی فهره بوونی فنلندی: ده که ره «باسی سه به ره»
ده که ره «باسی سه به ره» به که م که سی ده سه پیشه ره به فهره بوون و
په ره وه ردی نو، له که به که ده دا "Finnis Lessons" هه نه ده کی فهره بوون

و پښتو ژبې نوي د زېږون، که له پېش نشته دا هېڅ کس پېری نه
نکړېدلې. همدېک له دې وروسته د نوي د نړۍ سوديان له پېر کېدو
و رڼت، له پېرلې مانا کانياندا گټوگي له سره کړا، وېک دې وروسته تاني
نېکې تلندا و ننگلته را و نوستراليا و نيوزيلندا، همدېک له
حکومت کانيش بمې و نې وستان، بېکې کو يې کسېر داواين له نيدارې
فرگې کانيان کړد که هېرچي له تواناياندا يې نه م پېرکړدنه و
نويانې فېرېوون و پښتو ژبې جېبې بکېن.

پېر کېدو کې سېر کې نه م زانايې، بزووتنه وېکې چاکسازيې له هېموو
نه و گڼندې و خراپيانې له پښتو ژبې نېرېتې کېدا هېيې.
پېويستې هېمېشې نه و مان له پېر بېت، که نامانجې فېرېوون پېرېتې
له: يې کېم نابوورېدېکې باش، دوو م پاراستن و پارېزگاري کړدن له
کولتووري پېشکې و تووي ديموکراسيانې.

يې کېم هېنگاو له فېرېوون و پښتو ژبې فينلندې دا پېرېتې بوو، له
زگړکړدنې فېرېوون و پښتو ژبې له "مېکېر بېکان". دکتېر سا بېرگ
هېموو گڼندې و خراپي پښتو ژبې نېرېتې ناونا "مېکېر بېکان".
دکتېر سا بېرگ گړنگېدېکې زېري دا بې بزووتنه وېکې گڼندې و
خراپېدېکې فېرېوون و پښتو ژبې، که بې ناوي چاکسازيې و
دې گوزرېت، نه مېشې له کتېدېکې و وانې کانيدا بې ناوي له
نابردنې مېکېر بېکان کورت و پوخت کړدې و، "مېکېر بې" بې واتاي نه و
دېرېدې کوشندې دېت که تووشې فېرېوون و پښتو ژبې بوو و هېموو
فرگې کاني جېهاني گړتې تې وې.

بې گوډېرې زانيارېدېکان، سيستمې فېرېوون و پښتو ژبې ۹۹٪ له سېدا
نېوت و نې پاکړاو تې وې له مېکېر بېکان.

نه م چاکسازيې و پاکسازيې سيستمې پښتو ژبې فينلندا له سېر
نېرېتې کاني دکتېر سا بېرگ بېم کارانې هېستا: چې کړدنه وې
با بېتېکان، زېري تاقېکړدنه وېکان، درېژکړدنه وې سېعاتي دېوام،
پېدانې و زېفې ما و نامادې کړدنې دواي تې و او بووني دېوامي فرگې،
هېرو هې پېدانې وانې تايېت نه وېش وېکې و زېفې ما، دکتېر
سا بېرگ جېخت دېکاتې وې له سېر نه وې نه مانې هېموويان مېکېر بې و
دې بې هېکاري کوشتنې تواناکاني فېرېوون و پښتو ژبې و دې بې
فورسايېکې زېر له سېر مندا، چونکې پراکتيکې کړدنه کې نه مانې نا
پښتو ژبېدې و هېچ سوودېکې نيې جگې له مامېستا و مندا
ماندووکړدن.

پېويستې نه و مان له پېر بېت، که نامانجې کاني فېرېوون: يې کېميان
گېشې پېدان و پېکېه ناني نابوورېدېکې باش، دوو ميان پاراستنې

کولتوری دیموکراسیا نه و مرځیایانه، سه‌میش له بیرمان نه‌چته، که
نمانه به میت‌ده میکره‌باویدکه به‌دی ناه‌نران.
به‌راورد به نهم‌ریکا، فنلند به‌شترین و گڼ‌شم‌س‌ندووترین سیستمی
فربوون و پ‌رو‌ردی هی.

نهاما، له ماوی سرکه‌کایه‌تیه‌که‌یدا، گ‌گ‌یه‌یه‌کی ستراتیژی له
فربوون و پ‌رو‌رد‌دا گرت‌به‌ر و ناوی نا "که‌به‌که به‌ر و لوتکه"،
پیمانی دا به ابوون و گڼ‌شم‌ی فربوون له نهم‌ریکا‌دا له گ‌گ‌ی
له‌پرسینه‌و‌یه‌کی ورد، پ‌وان‌یه‌کی وردی سه‌نگان‌دن به مام‌ستاگان،
ه‌روه‌ها که‌م‌م‌م‌ک شتی له‌م با به‌تان به به‌دیه‌نانه خواسته‌کی.

که‌چی فیلم ده‌که‌م‌ناریه‌که «Waiting for Superman» دواي چ‌ندین سا
له ج‌به‌ج‌کردنی نه و ستراتیژی‌ته ده‌ریخت، که نه‌ژای سرنه‌که‌وتنی
ف‌رخواز‌کان و داخستنی ف‌رگ‌کان و ده‌ست‌به‌ردار‌بوون له مام‌ساگانی
له که‌وته‌و. ناچار ایانگ‌یاند پلان‌که‌یان سه‌رکه‌وتوو نه‌وو.
دکتر "سا‌برگ" ده‌ته، شکست و سرنه‌که‌وتن له ه‌رج ده‌وته‌ته‌کدا
فشار به‌نه‌س‌ر مندا و ف‌رخواز و مام‌ستا چاو‌نه‌وانکراو، هیچ
ده‌وته‌ته‌که نیه نهم میت‌ده میکره‌باویدیه به‌کار ه‌نه‌ب‌ته توانیه‌تی
چاکسازی بکات و سه‌رکه‌وتن به ده‌ست به‌نه‌ته.

سیستم نه‌ق و تووند‌کان، به‌رپ‌رچدان‌و‌ی کار و وو‌داو م‌ژویدیه
که‌ن و نه‌ق و تووند‌کانه، که له ده‌ر ز‌مان‌و به‌سه‌رچوون و نه‌ماون،
و‌ک ش‌رشه‌پیش‌سازی و ج‌نگی ساردی در‌ژخایانه نه‌وان به‌کی
سه‌سیالیستی و سه‌رمایه‌داری، له‌گ‌گ‌ نه‌و‌ی نهم نه‌قی و
تووندووتیژانه به‌سه‌رچوون، که‌شم‌ی گ‌وره نه‌و‌یه له‌م نه‌دا و له
ناخی خ‌ماندا به ه‌مان ش‌و‌ی که‌ن مام‌نه‌یان له‌گ‌گ‌دا بکه‌ین، و‌ک
چ‌ن ده‌وته‌ته‌کان له کاتی خ‌یدا و له پ‌نه‌اوی مللانه‌کانی‌اندا
مام‌نه‌یان له‌گ‌گ‌دا کردوون.

پاراده‌کسی‌کانی فربوون و پ‌رو‌ردی فنلندی، که نه‌نگ‌ خ‌نه‌کی
ده‌ره‌و‌ی سنوری جوگرافیای فنلندا له‌سه‌ری نه‌ه‌ات‌به‌تن، به‌م
پ‌ویسته نه‌و‌ بزاین که‌گ‌لی فنلندی به ته‌واو‌ته له‌سه‌ری
اها‌توون، نه‌مش‌وای له‌کردوون زیاتر له گ‌لانی دیکه پ‌شکه‌وتوو‌تر
بن له ووی فربوون و پ‌رو‌رد‌و، نه‌ویش نه‌و پرنیسی فربوون و
پ‌رو‌رد‌یه‌یه، که ده‌ته‌ته:

۱ — خو‌ندنی که‌متر = فربوونی زیاتر، واته به خو‌ندنی که‌متر
فربوونی زیاتری له ده‌که‌وته‌و، نه‌ک و‌ک باو، خو‌ندنی ز‌ر
فربوونی زیاتر خو‌ندنی زیاتری له ده‌که‌وته‌و.
تا نه‌ستا نه‌و نه‌سلم‌نراو، که خو‌ندنی زیاتر و زیادکردنی کاتی

خوځېندن، سـړکـوټنـی زیاتری لـ بکـوټـوټـو، بـکـو پـچـو واندکـی
 سـلـمـنـراو، لـ استیدا ئو وواتانـی کـ کاتـکانی فـربوون و
 پـروړد تیایدا زـر، ئاستی فـربوون و پـروړد تیا یاندا نزمـ.
 “کمترین سـعـاتـکانی خوځـندن” ئو بیرکـردنـو باو هـډـتـکـنـت،
 کـ فـربوون و پـروړد پـش دـکـوټ بـ زیاد کـردنی سـعـاتـکانی
 خوځـندن و مانـوټی زیاتری مندا لـ پـلـکاندا و هـروها
 کـمـکـردنـوټی کاتـکانی پشوی نـوان واندکان و کـم کـردنـوټی دـرفـت
 بـ پشوی مندا لـ ناو ما و خـزاندا و کـم کـردنـوټی پشوو
 فـرمیـکان.

جـبـجـکـردنی ئـم کـمـکـردنـوانـ لـ فینلنددا:

- مندا و فـرخواز کـمترین کات لـ فـرگـدا بـسـر دـبـن
 - ناو ما و خـزانـکـن خـلـ لـ فـربوونی تایبـتی
 - مامـستایانی فینلندی کـمتر لـ فـرگـدا دـمـنـو بـ بـراورد
 بـ مامـساتیان لـ وواتانی تردا.
 - فـرخوازانی فینلندی کـمتر دـنـگ و پـشـکاو و سـترـسـن
 - فـرگـ فینلندیـکان سـړکـوټنـی گـورـیان بـ دـست هـناو بـراورد
 بـ فـرگـکانی تر لـ جیهاندا
 - کاتـکانی سـرلـبـیانی بـسـ بـ فـربوون لـ فـرگـدا، پـویست بـ
 مانـوټی زـری فـرخواز ناکات لـ ټـکـدا.
- ۲— وردـکاریـ تایبـتمـندیـکان = مـعـریفـیـکی دابـاو
 دوور لـ ئـزبـرکـردن و تـترانـجن و پـدانـی زانین(معریفه)، ساـبرگ
 ئاگادارمان دـکاتـو لـوټی فـرخواز پـیوست نـکـین و نـیخـینـ
 ژـر ئـرکی لـبـرکـردن و مـشک پـکـردن و پـدانـی ئـو زانیا نـی کـ هیچ
 کـس سوودیـان لـ وـرناـگر و بـکاری ناهـنـجـگ لـ کـسـ
 تایبـتمـندـکانی بـوارکـخـی، ساـبرگ ئـم پـدان و مـشک
 پـرکـردنـوټی فـرخواز ناو دـنـت “زانینی دابـاو”.
 بابـتـ کارا و کاریگـریـکانی خوځـندن پـویست لـسـر فـربوون و
 پـروړدـی فـرخواز چـق بـسـت، وک:

۱— بیرکـی داهـنـرانـ

۲— مـراپـیـ ویزدانـیـکان

۳— بـردـوامی کارامـی

۴— توانا و بـهرـ تایبـتـکان.

جارکـی تر گرنگـ تـبـینی بکـیت، کـ بابـتـکانی خوځـندن پـویست
 دوور بـت لـ چـمک و زاراو و شکـکانـو، هـروها پـویست
 ئـزبـرکـردن نـکـرت بـ ئـرک بـسـر فـرخوازو، لـ کاتـکـدا خودی
 نووسـرکـی لـبـری نیـ و ناتوانـت لـبـر بیـتـو.

پښتو سټوډنټي منډا بهم "زانينډ داباوانډ" ه کارک به
قلا بوونډوې منډا له فرگه و فرخوازي و فربوون، هر وها
تواناي فرخواز به بير و بيرک نوکان گرنکتر له پډاني
زانياري نو، فربوون و اهانان لاسر بيرکونډو و داهانانې
نو که متر نيي له گرنگي و بايخي فربووني نووسين و خوښندنو
و حساب.

زاناي فيزيايي "ميتشيو کاکو" هستي به سوکايي تي کرد، کاتيک بيني
کچکي و لامکانې نژر برکردوو.

۳ — ناوچه يک به تا له تاقيکردنو

پل و پښگي فرگه له و بااتر حوکم لاسر و ورقي يکي
تاقيکردنو وې فرخواز بدات و فرخواز لاسر ن و ورقي يکي
هېسنگښت، فربوون و پروړد هېسنگاندني گرک نيي.
بهم جر ناوې فرگه کاني فينلنډ د برت "ناوچه يکي به تا له
تاقيکردنو"

د ساساتي سياسي و د ساساتي پروړدي قايل نين به گرتنډري
سياساتي تاقيکردنو وې فرخوازان، نرکي مام ستا له ناو پلدا
هاوکاري و ننمايکردني هرچ فرخوازي که له ناو پلدا به
فربوون، به فشاردانان و ترسانې فرخواز به تاقيکردنو و
کتوپه يکان و ورزييکان.

نرگر فرخواز له رښانې خوښنيدا دنيا بوو، د توانت به خي
بيرکاتو و گڼه بکات، به مام فشاردانان و هڅه کردن به
تاقيکردنو، نجامي ترسناکي له دکو و تڼو، ترس و تڼاندن به
تاقيکردنو و کان دوود يي و نيگرانيي و پښکاوي لاسو دروست
د بت، تا دکات به فشار و نڅه شي سايکه لږجي، دواتريش دکات به
جيا بوونډوې فربوون له ژيان و ژيانې کماي يتي.

سيستمې پښک و تووي فربوون له فينلنډ دا، به وای نيي به وې
فرخواز له نجامي تاقيکردنو و يک يان چنډ تاقيکردنو و يک
هېسنگښت و پل و نمرې برز و نزميان بدات، نهم قده غي
لهم سيستم پښک و توو دا.

۴ — باشترين فربوون به که مترين تڼوون

پارادکسکي سر، ن و د و تانې د توانن بودجې ز به لاج دابين
بکن به سيستمې فربوون و پروړد، کچي فربوون و پروړديان

نزم، بـمـام ئـو وـا تا نـی ناتوانن ئـو بودجـ زـبـلا حـ دابین بکـن،
وـک فنلندا، بـمـام ئاستی فـربوون و پـروـردـ تـیـاـیـدا لـ
لوتکـ دایـ.

فنلندیـ کان سادـ و ساکارن، خـیان هـناکـشن و شانازی ناکـن بـ
پـشکـوتنـ کانیا نـو. کاتـک هـسـنگـاندنی نـودـوـتی بـ فـربوون و
پـروـردـ دـکـرت و فنلندا دـچـتـ پـلـی یـکـم و دـگـات بـ لوتکـ،
فنلندیـ کان بـ گوـی یـکـتریدا دـچـپـنن، تـ بـی هـسـنگـیـک نـکـرا بـت
وا ئـمـ گـیشـتوون بـ پـلـی یـکـم و لوتکـ؟

لـ یـکـبوونی فـربوونـو، بـ تاکـگـرایـی فـربوون

هـمیشـ لـسـر ئـو جـختـکـراو تـو، کـ یـک پـوـر هـبـت بـ
هـسـنگـاندن و سـرکـوتنی فـرخـواز، ئـو یـک پـوـریـش لـ گـیـ:
تاقیکردنـو کان، ئـرک دان بـسـر فـرخـوزدا، پـژـکان، ئـمانـ
هـموویان بـ هـرچ فـرخـوازک وک یـک وایـ و یـک پـوـر، ئـو
فـرخـواز کـو یان کـچـ ئـبـت پـیـوست بـت و تـنـها پـوـر و بـ
مسـگـرکردنی پـسـی سـرکـوتنی لـ هـرچ قـناغـک لـ قـناغـکانی
خوـندنیـدا، ئـمـش بـیـ و دانـراو، لـسـر ئـو گـریـمانـیـ کـ
هـموو کـسـک وک یـک وایـ و هـمان توانا و بـهرـی هـیـ، چـن
فـرخـوازک یان چـند فـرخـوازک لـم پـوـر دـرباز دـبن و سـرکـوتن
بـدـست دـنن کـواتـ هـرچ فـرخـوازکـی دیکـ دـبـت دـرباز بـت لـی و
سـرکـوتن بـدـست بـنـت، دـنا سـرنـکـوتن و پـلـ و نـمرـی نـز
وـردگـرت، ئـمـ پـی دـوترـت "یـکـبوونی فـربوون"، یان "یـکـگـرتووی
فـربوون".

بـمـام "فـربوونی تاکـگـرایـان"، لـسـر ئـو پـرنسپ و بـوایـ
دانراو، کـ فـرخـوازکـان، منداکـکان، ئاستی جـاواز و توانای
جـاوازیان هـیـ، هـرچ منداکـک بـ خـی جـرکـ توانای فـربوونی
جـاوازی هـیـ لـ فـرخـواز منداکـکی دیکـ، توانا و بـهرـی
منداکـکان وک یـک نیـ.

ئـم پـرنسپ و بـوایـش، ئـو دـکـات بـ ئـرکی فـرگـ و مامـستا و
اـهـنـر، کـ پـلانی تـایـبـتی گونـجاو و جـاوازیان هـبـت بـ فـربوونی
فـرخـوازکـان، هـرچ فـرخـوازک، یان هـرچ کـمـمـمـ فـرخـوازک، کـ
ئاست و بـهرـ و توانایان جـاواز، پـلانی تـایـبـتی و جـاواز دابنـرت
بـ گوـرـی توانا و بـهرـ جـاوازکـان بـیان، واتا فـربوون لـ
گـشـتـگـیریـو بـکـرت بـ تاکـگـرایـی. "تاک" لـ بـرچاو بـگـیرـت نـک
"گشت".

سـیر نـبـت بـلامانـو ئـگـر زانیمان، کـ مامـستای فنلندی،

بـردـوام دـبـت لـ مـامـستـايـدا لـ هـمـان پـل و لـگـگـهـمـان
فـرخـوازانـدا بـ ماوـی پـنج قـناغـی خوـندن، کـچی فـرخـوازانـکان زـر
زیـاتر لـ باو و باپـیرانیـان فـرد بـن، کـ بـم شـوازانـنـیا نـخوـندو
و لـسـری نـها توون.

چەن ئىشلى ما نە و و دوا كە وتەن و سەرنەكە وتەنى فەرخواز لە
فەلەندە دا نە ما ؟

توانا و بهرئی فخرخواز له چ پله و ئاستهكدا بهت، مافی خهیتى له
پهله هاوکاری و پاپهشتی و نهمایى له مامهستاوه و وریگریه له
پهلهكهیدا، بهم جهره ئهژی مانهوه له پهلهكهدا گهیشه دهگمهن و
نهمان.

مانند وی فـرخـواز، بـم شـو یـم دروست د بـت: فـرخـواز بـک و انـگـلـکی
چـو پـی پـ دـدر بـت و د بـت بـ ئـرک و قورسایـیـکی زـر و بـسـر
مـشکـی و، و اتا لـ ماوی چـند کا تـرمـر کا و انـگـلـکی تا قـتـپـوکـنی
پـ دـدر بـت. لـم حا بـتـدا، فـرخـواز بـ یـک جار توانای حـوت و انـ و
حـوت مامـستا و حـوت داواکاری نا بـت، ناچار بـو د بـکا تـ هاوکاری و
یارمـتی دـر و وی فـرگـ و پـنا بـ مامـستای تایبـت د بـت (مامـستای
تایبـت، هاو بـی تایبـت، دایکی زیر بـک، بـرتیل دان، دزیکردن و
گـند بـی، ساختـکردن و .. هـتا دوا یی) بـ ئـو وی توانای بـسـر ئـ و
هـموو ئـرکـدا بشکـت و فـریان بـت، خـ ئـگـر پـنا بـ ئـمان
نـبات ئـو لـسـر کورسیه بـق و تـقـکـی خـی بـ ماوی سا بـکی تـریش
د مـنـت و و چار ی گـران د بـت، بـو وی کـ فـرخـواز بـکی تـمـ و
دوا کـو توو.

مامستا و اهڙنرن فنلنديڪان، واسيري مانوي فخرخوار دڪان
لهمان پلدا ب ساڪي تر، ڪ زوٽم و ستمڪي گورين لپيان
دڪرت چونڪ ئو و خراپي و گندني و فشلي ئيداري فرگه و
پينو و پيوگرام و ميتدي وان و تنو و مامستاي ڪ ددرت
بسار فرخواستدا، فخرخوازي ستملڪراو تدشڪت و دنائيت ب
دت ئم مانوي ل پلڪيدا، فرگه و پينو و پيوگرام و
مامستاي فاشيل و گنديش پارزاون و ب حساب سرڪوتوو و
ساربزنر، ول مل مسلك پچوانين، ئمان فشلي خيان
دسل پنن بسار فخرخواستدا.

در تزی ه ی . . .

به ژنه دزه‌کهی دیار ما ی خوا ناوی بردم چنوور نامیق) هه و است)

تازه شیعرم خه‌ریکی دازه دازه بوو
ژنه‌ک هات و
یه‌که یه‌که کوچه و باخ و شار و د ی نه‌بهری شیعری من گه ا
ناوی نام ژنه دزه‌که
گوا یه هه‌موو به‌یا نییه‌ک به‌ته‌نیشتی باخی پ‌غه‌مبه‌ره‌وه رت ته‌بم
گ‌رانی حه‌رام ته‌م و
میوه‌ی باخی حه‌بیب ته‌دزم!
له‌مانشه‌تی یه‌ک له‌ر ژنامه ساواکان وای نویسیوو
ته‌و ژنه دزه روحسوکه
ده‌ست ب که‌لامی خوا ته‌با و
ته‌یکا ته‌ملوانکه شیعر و له‌ملی شه‌یتانی ته‌کات
ته‌و ژنه به‌ناو موسو‌مانه نویسیوو
خودا خاوه‌نداری نییه
که‌چی به‌خ ی به‌ناوی خودای جوا نه‌وه
نه‌فره‌تی له‌شیعرم کرد و
به ژنه دزه‌کهی دیار ما ی خوا ناوی بردم
ژنه‌ک به‌سه‌به‌ته شیعره‌کانم گونا‌هبار ده‌کا و
ته‌ت ته‌مه که‌لامی حه‌بیبه و ت‌ز به‌ده‌ستکارییه‌وه!
ب‌ده‌نگ وه‌ک شه‌و
سه‌لار وه‌کو خه‌ونی مه‌ییو
سه‌به‌ته‌ی شیعرم ر ته‌که‌م
تا زه‌کاتی ته‌و د‌ا نه‌ی ل‌ده‌ربکه‌م چاویان به‌د ی منه‌وه هه‌واسرا بوو
که‌چی ته‌و ل‌م ناگه‌ت و ته‌ت
ب‌نی که‌لامی خوا ته‌که‌م
" د‌ت ب‌ن به‌د‌مه‌وه ده‌کات" 1
گشت هه‌ناسه‌م ته‌پشکن
کفری شیرین 2

روح و چاوم داگیر ئەکا و
فرمەسکی شەمس ئەزەتە روحی زەر بەرزەم
ژنەکی بە ناو موسو مان
نەفرەتی لە شیعەرم کرد و
بە ژنە دزەکە دیار ماڵی خوا ناوی بردم
منیش بەدەنگ وەك سەبەری نیشتمانە دزراوەکەم
سەلار وەکو خەونی مەییو
سەبەتە شیعەرم رە ئەکەم
تا زەکاتی ئەو دانا ئەو لادەربکەم چاویان بە دای مەنەو هەوا سەرا بوو
و
بە کەرکوکەکەم ئەگریان!
چنوو نامیق (هەواست)

- 1- دایان بە داتەو دەکەن: لەشیعی ئەحمەدی شاملو
 - 2- کفری شیرین: رەمانەکە لە کتەبی چل رەساکە عەشقی ئەلیف شەفەق
- 2019-5-30

چەتر ... پشکە ناکام

... (ئەوان جارێکیان پیاوێکی دزێ لێ هەموو ئەهلی گەڕێکی
کردبوو ئەگیرێ ، ئەیبێن بە لای حاکم ، حاکم هەموو دزی و حوکمەکانی
بە ئەخوەندەتوو ، بەبەلام پەشەشەرشتە پەیی ئەوتەرێت کە ئەبە بەبەن
بە کە چیتەر دزی ناکا ، دزێکەش وەرێت یەک ئیمزا ئەکا و ئەوان
قوربان زەر سوپاس مەن خواحافیز ... حاکم ئەوان بە کو ؟ دزێکە ئەوان
گەورەم بە قەبری ئەحمەتی ئیتەر دزی ناکام و ئەوتا بەشم ئیمزا
کردوون ، حاکم ئەوان ئەو هەمووی کە دزیوتە کوا ؟ !)
حیکمەت لێم بەسەرھاتە یا ئەوان یەک یەک وەک و زەق و هەواستێ بە
ناو حکومەتی هەرمەوو وایە ، کە وەعدی یاو چیتەر پارێی مووچە لێ
لێ نە یا ، بەبەلام پەمان نا ئەوان هەموو داھاتە زیاتر لێ بیست
سایە ئابردوو چی لێ ھاتوو و لێ کام قاس و کام بانک و بە نەواوی
کام لێ ئەندامانی بنەماڵەیان ... !! ئەمە جگە لێوانی نە لێ سەختی و

نه لوتفی به ناو حکومتی هـرمـو و یـه که چـن مانـگـه که خـوکی
 بهـشـوراوی که مـهـک گیرفانیان گـرم بهـتـو و مانـگانـه مووچـه، که مافی
 وای خـیا نه وـرـئـه گـرن ، بهـکو ئـو و پا بهـن بوونی بهـغایـه به گفت و
 به یاری خـیـو که مانـگانـه مووچـه بهـنـه له بهـرامـبه ریشا هـرم نه که
 نهـوت " ماستی هـولـهـر" یشی نه ناردو به بهـغا و بهی وایـه ئیتر بهـم
 " ئـهـو جاسـم" یـه بهی ئـهـچـته سـر و لهـبیری چوو چـن سا که بهـش
 ئـهـستا لهـسـر نه ناردنی نهـوتی هـرم به بهـغا هـیچ مووچـه یـه که
 نهـهـاته هـرم و " ئـهـندازاریـه کانی نهـوت " چـن ئـهـپا نهـو و داد
 و به دادیان بوو و سـریان کرد به کهـشی دـیان لا و کهـس تا بهـغا
 ناو یان لهـبـاتـو و کهـچی هـر نه یان دوووت سـر گـور و هـکاری
 سـر که ئـو و زـعـه که و چی بوو سـر نـگـه به ناو حکومتی نو نهـری
 بهـما یـه دـسـهـات وایان له خـیا به که خـه ئیتر اهـاتـو لهـسـر
 نهـبوون و پاشـه کهـوتی مووچـه ، به یـه ئـهـگـر ئـهـمـجـار شـه ئـم به ناو بهـغا
 لهـووی یاسایی و دـسـتوری و به یاری کانی پار لهـمانی عـهـاق مووچـه
 نهـنـهـر ئـو و زـهـر ئاسایی و بهـخـه که به نهـفـستان درـهـژ به " و که
 درـهـژ بوونـه وای حوکمی خـیا نه" و ئـهـوا دیسان شـهـفـنی و ئـهـوانـی
 چاویان به کورد له بهـغا هـهـنـایـه مووچـه ی فـرما بهـر ، خانـه نشین ،
 کهـس و کاری ئـهـنـفال و شـهـیدانیان بهی...!! ئـم به ناو حکومتی نهـو و نه
 له ویزدان به بهـشـه چاوی تهـنـته لهـسـر نهـو مووچا نه یـه که ئـهـگا ته
 هـرم و گـر کهـشف بوونیان نه به ئـهـوانیش خـهـشـه ئـهـکن و خـیا نه
 ئـهـکن به کهـهـهـی شـهـر بهـت تا دـسـتیان ئـهـکه و تهـهـهـو و جا نه و کاته له
 پشتی مایکه که نهـو و که دـسـته و تهـکی حکومتی به دـسـته و تهـکه باسی
 له ئـهـکر... ئـم به ناو حکومتی نهـهـه بهـغا به دـسـته خـی نیـه و ئیمزای
 کردو که مووچـه بهـهـه ، بهـهـم باس له ئیمزاکـه ی خـی ناکا که ئـهـه به
 له بهـرامـبه را نهـوت اهـهـستی ناو نهـد بکا ، دوو ئیمزا یـه که کیان حـهـه
 و ئـهـوی تریان حـهـرام ، هـهـچی داوا بهـکر له هـرم مـهـمنوع و هـهـچی
 پار یـه که بهـته هـرم مـهـموح...!! به ناو حکومتی هـرم له قا یـه که ئـهـچـه
 دـهـرگای کردنه وای نیـه پار یـه له دـهـر بهـنی ، کونه کی هـه یـه تهـها به
 پار تهـکردن.. گـر پاساوی به ناو حکومتی هـرم نهـو یـه که قـهـزار
 ، به ئـهـه خـه که و مووچـه خـه رانی هـرم و بهـغا باجه که ی بهـن ؟ ، ئـهـی
 کاته به ناو سـر که به ناو حکومتی هـهـهـه هـر هـهـه ی جار که له
 ئـهـنـقـهـه ئیمزای به تهـهـان بردنی نهـوتی هـرم می ئـهـکرد ، که ی له گـه
 بوو جگـه له خـی ! نه بهـغا و نه خـه کی هـرم نه له بریار و نه نه
 بهـشـداری نه و به تهـهـان بردنی نهـوتی هـرم من که جـهـر که له خیا نه ته
 ئا بووری نیشمانی. با بهـهـما و کار به دـسـتانی هـرم پـهـمان بهـهـن
 بهـهـم تو قـهـبری هـهـهـه ته به سـهـراحت : ئـهـگـر نهـو یـه هـرم بهـرامـبه
 بهـغا ئـهـیکات پـهـچـه وانه بوا یـه ، واتـه ئـهـبوا یـه بهـغا نهـوتی به ناردایـه

و نه یڼاردایه چی رووی ئه یا و موعاده لکان چن ئه گه ان؟! له و باوه یام به سوپای پاسداران و جه ندرمه ی تورکی چار سه ریان بکړدایه ..

بنه ما و ده ست ته تدارانی هه رهم له بیریان چه ته وه تا خه کاپه یی نه کرد و" له و دیو سنوور" نه هاتنه وه و تا هه رهم نه بوو به خاوه نی نه وت (خه زگه قهت نه بوایه) و زعیان چن بوو ؟ ره سمه کانی دو ښیان ماوه ، ئه و به ینباخه ی ئه مه ته ئه یبسته ن گرانتر له هه موو جل و به رگی دووسده کسه یان! که خه که نارازی ئه به ته ته نن " به هه پته نن .. " .. نه وتیش نایه نن به غا ، ئه و مووچه یی شه که له به غاو یته به شه کی ته خه ته گیرفانه شاره وه کانی که واکانیه نن .. داهاته گومرگ جنه که ئاسا که س نایبینه .. ته ته دیان که س ته بنه قوربانی خراپی ره گا و بانه کان" ته م خراپه بوونه شمولى به و بارزان ناکا" گوایا بودجه به شه ناکا .. به م ئه ها نگی ده رچوونی کو ی به ره ره که له سویره به مه لایین ده لار ته و او ته به ته ..!! جا نازانین په ره ی ته و ته ها نه نگه له کام فقه ره ی کام و زاره ته وه خه رج کړوا ؟

به ره ره سیار ته مان وه ی ته م ده سه ته ته له ته ستی خه کایه ، چونکه ده مه که ده ست له حیزبه کان شه راوون ، ته تر خه که خه ی به یار ته یا ته گره بارانی نازادی باری ته مان" چه تر" هه ته گرن یا نا !!!

پشه که ناکام